

Samhällsbyggnadsnämndens krav för minskad klimatpåverkan i entreprenadupphandlingar

Dokumenttyp: Riktlinje

Antaget av: Samhällsbyggnadsnämnden, 2020-06-24 § 121

Giltighetstid: Gäller tills vidare

Diarienummer: SBN 2020-394

Dokumentansvarig: Ekonomichef, Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Sökord: Klimatpåverkan, entreprenad, upphandling

Innehåll

1	Bakgrund	4
2	Förutsättningar och tillämpning	4
	2.1 Avgränsningar	5
	2.2 Definitioner	5
3	Genomförande	6
	3.1 Allmänna krav	6
	3.2 Tunga fordon, arbetsmaskiner och arbetsfordon	6
	3.3 Personbilar och lätta lastbilar	7
	3.4 Skärpta krav i vissa fall	7
4	Uppföljning	7
	4.1 Uppföljning av bränsleanvändning	7
	4.2 Kontroll av bränsle	8
	4.3 Sanktioner vid avvikelser från krav	8
	4.4 Utvärdering av modellen	8

1 Bakgrund

Flera olika kommunala aktörer – bolag och förvaltningar – anlitar delvis samma entreprenörer inom drift-, bygg- och anläggningsområdet. Idag ställs olika krav på fossilfria bränslen i upphandlingarna. För att kraven ska vara likvärdiga för entreprenörer som gör uppdrag i kommunkoncernen har dessa riktlinjer tagits fram.

Riktlinjerna antas i de kommunala bolag och i Samhällsbyggnadsnämnden som har denna typ av upphandlingar.

Syftet med gemensamma klimatkrav är:

- Linköping ska vara CO₂-neutralt 2025. Linköpings kommun, med bolag, har ett gemensamt mål om att Linköping ska vara CO₂-neutralt 2025. Att gemensamt ställa krav på fossilfria bränslen i entreprenadupphandlingar är ett sätt bidra till målet.
- att underlätta för marknadens aktörer. Kommunens förvaltningar och bolag ska i så stor utsträckning som möjligt tillämpa likvärdiga klimatkrav i upphandlingar av entreprenader. Likvärdiga krav ger marknadens aktörer en förutsägbarhet över tid, vilket underlättar en omställning till fossilfria drivmedel.
- möjlighet att samordna och samverka inom kommunkoncernen kring gemensamma mål och uppföljning.
- att påverka entreprenörer i området att ställa om till fossilfria bränslen för att kunna lämna anbud i kommunala upphandlingar
- utgöra ett exempel som andra kommuner kan inspireras av.

2 Förutsättningar och tillämpning

Dessa gemensamma krav är specifikt inriktade på att minska klimatpåverkan från entreprenader. Vad gäller krav för övrig miljöpåverkan i entreprenader regleras det i upphandlingsdokumenten – förfrågningsunderlag och AB (Allmänna Bestämmelser).

Riktlinjen ska tillämpas av kommunens förvaltning och bolag vid upphandling av entreprenader.

Beställaren får göra avsteg från riktlinjen om det finns särskilda skäl.

Beställaren kan ställa krav på högre andel fossilfritt än vad som anges i denna riktlinje om det finns särskilda skäl.

I de upphandlingar där avsteg från riktlinjen görs, ska det redogöras vilka skäl som ligger till grund för att avsteg görs.

2.1 Avgränsningar

Kraven gäller entreprenadupphandlingar där Samhällsbyggnadsnämnden eller något av kommunens bolag är beställare.

Kraven gäller entreprenörens organisation och den verksamhet som entreprenören bedriver på uppdrag av beställaren. Kraven gäller också samtliga underentreprenörer, deras organisationer och den verksamhet som underentreprenörerna bedriver inom ramen för den verksamhet som uppdraget från beställaren gäller.

Kraven gäller för planering och genomförande, i såväl utförande- som totalentreprenad.

Övriga kommungemensamma styrdokument som har gränsdragning till dessa riktlinjer är Rese- och fordonspolicy och Upphandlings- och inköpspolicy. Länk till styrande dokument i Linköpings kommun

2.2 Definitioner

Arbetsmaskiner

Med arbetsmaskin avses en mobil maskin, handverktyg och mindre redskap, en transportabel industriell utrustning eller ett mobilt fordon med eller utan karosseri som inte är avsett att användas för transporter på väg eller bana av personer eller gods och som drivs med hjälp av förbränningsmotor. Med arbetsmaskin avses bland annat de mobila maskiner som definieras i lag (1998:1707) om åtgärder mot buller och avgaser från mobila maskiner.

Arbetsfordon

Arbetsfordon är ett samlingsbegrepp för arbetsmaskiner och andra fordon som används i en entreprenad.

Entreprenad

Entreprenad är ett åtagande som ett företag tar på sig som handlar om att utföra ett visst arbete inom en viss tidsgräns för en förutbestämd summa.

Fossilfritt bränsle

Med fossilfritt bränsle avses här antingen biodrivmedel som uppfyller kraven för hållbarhetsbesked enligt lagen (2010:598) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen, eller el. Ökad användning av el kan ha en negativ klimateffekt, genom att elsystemet påverkas så att elproduktion med fossila bränslen ökar, men frågan om elens ursprung lämnas utanför detta dokument eftersom den bäst hanteras i andra sammanhang.

Hållbarhetsbesked

Ett intyg om att biodrivmedel och flytande biobränslen anses som hållbara och uppfyller de hållbarhetskriterier som anges i Lag (2010:598) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen.

Leverantör

Leverantör av en tjänst. En entreprenör kan sorteras in under detta begrepp.

Lätta fordon

Lätta fordon är ett begrepp för personbilar och lätta lastbilar (och lätta bussar). Lätta fordon är fordon som i trafikregistret är angivna som fordonskategori M1 och N1 samt har ett emissionsgodkännande enligt EG nr 715/2007 (i g/km). Totalvikten för Lätta fordon är normalt sett under 3,5 ton.

Tunga fordon

Tunga fordon är ett begrepp för tunga lastbilar och tunga bussar. Tunga fordon är fordon som i trafikregistret är angivna som fordonskategori M1, M2, M3, N1, N2 och N3 samt har ett emissionsgodkännande enligt 595/2009 (i g/kWh). Totalvikten för Tunga fordon är normalt sett över 3,5 ton.

3 Genomförande

3.1 Allmänna krav

Entreprenören ska tillse så att dess personal har erforderliga fordon med erforderlig utrustning för att kunna utföra uppdraget hos beställaren.

Arbetsfordon och arbetsmaskiner som används vid utförande av tjänster åt beställaren ska:

- ha en Euroklassning på minst Euro 5 alternativt steg 3b
- vara rena, funktionella och representativa

Dessutom bör alkolås vara installerat.

3.2 Tunga fordon, arbetsmaskiner och arbetsfordon

För samtliga fordon som inte är personbilar eller lätta fordon ska nedanstående krav användas i upphandlingen. Personbilar och lätta fordon behandlas längre ner i riktlinjen.

Kravet gäller för entreprenörens inköp av fordon och maskiner samt för fordon och maskiner som används i upphandlad verksamhet, inklusive underentreprenörer. Undantag kan godkännas i särskilda fall efter samråd med beställaren.

- minst 50 % fossilfritt bränsle 1 januari 2022
- minst 75 % fossilfritt bränsle 1 januari 2023
- 100 % fossilfritt bränsle 1 januari 2025

Trappan visar hur stor andel av entreprenörens totala drivmedelsanvändning i respektive entreprenad som det förnybara bränslet ska utgöra, senast det angivna datumet. Datumerna gäller oavsett när avtalet slöts (avtal slutna innan riktlinjens antagande är exkluderade). Om exempelvis ett nytt avtal börjar gälla

1 juni 2022 ska 50 % av drivmedlet vara förnybart redan första dagen. 1 januari 2023 ska andelen förnybart bränsle öka till 75 %.

”Fossilfritt bränsle” ska definieras som i detta dokument, se avsnitt Definitioner.

Kravet gäller sammanräknat över alla fordon/maskiner och per år och som används för uppdraget/entreprenaden. Om uppdraget löper på kortare tid än ett år gäller det sammantaget för hela arbetstiden.

3.3 Personbilar och lätta lastbilar

Personbilar och lätta fordon ska drivas med 100 % fossilfritt bränsle eller el/elhybridfordon senast sex månader efter avtalsstart. Fordon som är anpassade för flera drivmedel ska köras på det fossilfria alternativet. Fossilfritt bränsle ska definieras som i detta dokument, se avsnitt Definitioner. Undantag kan godkännas i särskilda fall efter samråd med beställare.

3.4 Skärpta krav i vissa fall

Linköpings kommuns generella ståndpunkt är att alla de fossilfria drivmedel som omfattas av denna riktlinje behövs och kompletterar varandra. Fokus bör vara att så snabbt som möjligt fasa ut de fossila bränslena, inte att ställa de olika fossilfria alternativen mot varandra.

Det kan dock i vissa fall finnas skäl att skärpa kraven, genom att specificera vilken typ av fossilfritt bränsle som ska användas. Linköpings kommun gör bedömningen att biogas är det bränsle som har högst miljöprestanda, sammanvägt klimat- och resurseffektivitet. I de upphandlingar där det finns möjlighet att ställa krav på biogas ska därför detta övervägas. Om det är lämpligt att ställa sådana krav avgörs i samband med de behovs- och marknadsanalyser som görs inför upphandlingar.

I vissa miljöer väger de lokala miljöfaktorerna buller och utsläpp av partiklar extra tungt. I särskilda fall kan det därför finnas skäl att ställa krav på eldrift.

4 Uppföljning

4.1 Uppföljning av bränsleanvändning

Entreprenören ska kunna uppvisa en drivmedelsförteckning och kalkyl över andel fossilfritt drivmedel.

Mer detaljerade krav om hur entreprenören ska säkerställa och redovisa andelen fossilfritt bränsle kan beslutas i den enskilda upphandlingen. Som gemensamt krav gäller dock att entreprenören i slutdokumentationen ska lämna en förteckning av typ och mängd av olika drivmedel. Vid anmodan ska även kvitton och fakturaunderlag kunna uppvisas som styrker de angivna mängderna av olika kvaliteter.

4.2 Kontroll av bränsle

Beställaren, eller en av beställaren anlita extern kontrollant, har rätt att ta ut oanmälda stickprov på bränslet. Om ett annat bränsle upptäcks i bränsletanken än vad entreprenören hade åtagit sig ska entreprenören betala vite.

4.3 Sanktioner vid avvikelser från krav

Om entreprenören avviker från kraven ska det leda till påföljder (definieras i respektive upphandling) som står i relation till avvikelsernas art och konsekvenserna av den. Den entreprenör som tecknar avtalet med beställaren är ansvarig för att även underentreprenörer lever upp till kraven, och påföljder vid avvikelser kommer därmed att riktas mot den avtalstecknande entreprenören.

4.4 Utvärdering av modellen

Kommungemensam uppföljning och utvärdering av de gemensamma upphandlingskraven ska ske en gång per år i de befintliga forum som finns för att förbättra modellen och dela erfarenheter.